

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् आश्विनशुक्लदशमी
आश्विन १६ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-337

1

अक्तूबर, 02 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email- himsanskrit@gmail.com

2 वृद्धानां स्वास्थ्यपरीक्षायै
सर्वकारः प्रवर्तयिष्यति
रोगिमित्रयोजनाम्

3 कोटद्वारनगरस्य युवसमाजसेवकौ
देहल्यां कीर्तिं प्राप्नुतः,
पौडीगढवालजनपदाय
गौरवास्पदः क्षणः

4 दिवस-विशेषः
रामराज्यस्य स्वप्नम्-
दशहरा, गांधी- जयंती च

सुभाषितम्

कुलस्यार्थं त्यजेदेकम्,
ग्रामस्यार्थं कुलं त्यजेत्।
ग्रामं जनपदस्यार्थं,
आत्मार्थं पृथिवीं त्यजेत्॥

अर्थात्- कुटुम्ब के लिए स्वयं
के स्वार्थ का त्याग करना
चाहिए, गांव के लिए कुटुम्ब
का त्याग करना चाहिए, देश के
लिए गांव का त्याग करना
चाहिए और आत्मा के लिए
समस्त वस्तुओं का त्याग करना
चाहिये।

प्रशासनेन देशे सप्तपञ्चाशत्
नूतनकेन्द्रीयविद्यालयानां
स्थापनाय स्वीकृतिः प्रदत्ता

हिमसंस्कृतवार्ता- आर्थिक-प्रकरण-
सम्बद्ध-केन्द्रीय-मन्त्रिमण्डल-समित्या
आदेश इदमपि निर्णीतं यत् अष्ट-पञ्चाशत्-
द्वि-षष्टि-कोटिरुप्यक-परिव्ययेन
सप्तपञ्चाशत्-सङ्ख्यकाः नवीनाः
केन्द्रीय-विद्यालयाः अपि उद्घाटयिष्यन्ते।
श्रीवैष्णवेन प्रोक्तं यत् एतादृशेषु जनपदेषु
अपि विशाल-विद्यालयाः
उद्घाटयिष्यन्ते, यत्र अधुना पर्यन्तं कोपि
केन्द्रीयविद्यालयो नास्ति। नवीन-
विद्यालय-उद्घाटनेन शिक्षकाणां
षड्चत्वारिंशत्शतं अतिरिक्तपदानि
सर्जितानि भविष्यन्ति सप्ताशीति-सहस्रं
छात्राः चापि लाभान्विताः भविष्यन्ति।
सममेव केन्द्रीय-मन्त्रिमण्डलस्य आर्थिक
समित्या आगामि-वित्तवर्षात्
शारदीयशस्यानां न्यूनतम-समर्थन-मूल्ये
वृद्धिः अपि अनुमता।

राष्ट्रीय-स्वयं-सेवक-सङ्घः राष्ट्र-निर्माणे
समाजस्य सशक्तीकरणे च सततं
कार्यरतो वर्तते- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ता- मोदीना
संघ-प्रतीक-
शत-स्फुटि-
रिक्त-प्र-
च-राष्ट्र-
दश-याः च
प्रधान-इत्यस्य
राष्ट्र-नवोचत्
यत् देशस्य
रूपे-यमानैः
के-विद्यते।

वर्षेभ्यः अनुवर्तमाना एकस्याः परम्परायाः विविध-कार्यैः परिचितो विद्यते।
पुनरुत्थानम् आसीत्। अस्मिन् अवसरे स्वयंसेवकाः समाजं एकस्मिन् सूत्रे
श्रीमोदिना राष्ट्रनिर्माणे राष्ट्रिय-स्वयं-स्थापयन् सामाजिकविकासे राष्ट्रसेवायां
सेवक संघस्य योगदानेन सम्बद्धे विशेष-सुरक्षायां विविध-कल्याणकारी-
स्मारक-प्रेष-चिटिका पणकं च गतिविधिषु च सक्रियरूपेण संलग्नाः सन्ति।

केन्द्रीय-मन्त्रिमण्डलेन केन्द्रीयकर्मचारिभ्यः
सेवानिवृत्त-वेतनभोगिभ्यश्च महार्घता-व्यये
प्रतिशतं त्रि-मितायाः वृद्धेः निर्णयः स्वीकृतः

हिमसंस्कृतवार्ता: - केन्द्रीय-अश्विनीवैष्णवेन प्रदत्ता, तेन प्रोक्तं यत्
मन्त्रिमण्डलेन महार्घता व्यये वृद्धे निर्णयः अनेन निर्णयेन प्रायः एकोनपञ्चाशत्-
स्वीकृतः, ततः केन्द्रीयकर्मचारिभ्यः दशमलव द्विलक्ष-केन्द्रीय-कर्मचारिणः
सेवानिवृत्त-वेतनभोगिभ्यश्च प्रत्येकं अष्टषष्टि-लक्षाधिक-सेवानिवृत्त-
प्रतिशतं त्रिमितः महार्घताराशिः कर्मचारिणश्च लाभान्विताः भविष्यन्ति।
प्रदास्यते। नवदेहल्यां निर्णयोऽयं गत जुलाईमासस्य
मन्त्रिमण्डलीयोपवेशनानन्तरं वार्ताहरेभ्यः प्रथमदिनाङ्कात् प्रभावी भविष्यति।
इयं सूचना प्रसारणमन्त्रिणा

राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः विजया-दशमी-पर्वणः देशवासिभ्यः
विजयादशमीपर्वणः शुभकामनाः प्रदत्तवती।

हिमसंस्कृतवार्ता: - राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः विजया-दशमी-पर्वणः पूर्वसन्ध्यायां
देशवासिभ्यः विजयादशमीपर्वणः शुभकामनाः प्रदत्तवती। राष्ट्रपतिना
समुदीरितं यत् अयं हि पर्वः अधर्मे धर्मस्य विजयो भवति इति प्रतीकत्वेन
स्वीक्रियते अथ च जनान् सत्यधर्म-मार्गं प्रति अग्रेसरं भवितुं प्रेरयति।

भारतीय-रिजर्व-वित्तकोषेण
स्वीय-सकल-गृह्य-उत्पादन
वृद्धिमात्रायां संशोधनं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतीय-रिजर्व-
वित्तकोषेण स्वीय-सकल-गृह्य-उत्पादन
वृद्धिमात्रायां संशोधनं कृतम्। प्रवर्तमान-
वित्तवर्षाय विकासानुमानं संशोध्य षड्-
दशमलव-अष्ट-प्रतिशतमितं कृतम्।
एतस्मात् प्रवर्तमान-वित्तवर्षस्य कृते मुद्रा
स्फीतेः अपि अनुमानं द्विदशमलव
षड्भितं कृतम्, यच्च पूर्वापेक्षया
न्यूनमस्ति। अवधेयं यत् भारतीय-रिजर्व-
वित्तकोषेण पञ्चविंशति षड्विंशतिवर्षयोः
गृह्योत्पादन वृद्धेरनुमानं षडाधिक-पञ्च-
प्रतिशत मितं कृतमासीत् अपि च
मुद्रास्फीतेरनुमानं त्र्यधिक-एक-प्रतिशत
मितं कृतम् आसीत्।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

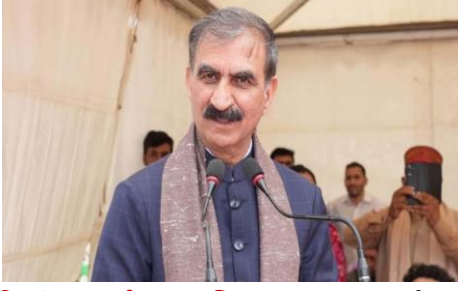
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना
फिलीपींस-देशे
दुरापन्नेन भूकम्पेन
जनधन-हानौ व्यापक-
क्षतौ दुःखं प्रकटितम्।

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना फिलीपींस-देशे दुरापन्नेन
भूकम्पेन जनधन-हानौ व्यापक-क्षतौ
दुःखं प्रकटितम्। एकस्मिन् सामाजिक-
सञ्चारपटले प्रधानमन्त्री मोदी शोक-
सन्तप्तान् परिवारान् प्रति स्वीयाः
संवेदनाः प्रकटितवान्। प्रधानमन्त्रिणा
आहतानां शीघ्र स्वस्थलाभस्य कामना
कृता। तेनोक्तं यत् अस्यां कठिन-
स्थित्यां भारतं फिलीपींस-देशेन सह
एक्यभावनया तिष्ठति।

वृद्धानां स्वास्थ्यपरीक्षायै सर्वकारः प्रवर्तयिष्यति रोगिमित्रयोजनाम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्द्रसिंहसुक्खुः बुधवासरे ऐतिहासिके रिजप्राङ्गणे २०२५ तमस्य वर्षस्य अन्ताराष्ट्रीयवृद्धदिनस्य आयोजने आयोजितस्य राज्यस्तरीयस्य समारोहस्य अध्यक्षतां कृतवान्। अस्मिन् अवसरे सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः वृद्धानां कृते यथायोग्यं सम्मानं, उत्तमसुविधाः च दातुं निरन्तरं प्रयतते। मुख्यमंत्री सूचितवान् यत् सम्प्रति राज्यसर्वकारः ६७१,७५४ पात्रज्येष्ठनागरिकाणां कृते प्रतिमासं ₹१,००० तः ₹१,७०० पर्यन्तं सामाजिकसुरक्षावृत्तिं प्रददाति, यत्र आयसीमा नास्ति। सः अवदत् यत् ६० तः ६९ वयसः पुरुषाः प्रतिमासं ₹१,०००, ६० तः ६९ वयसः महिलाः प्रतिमासं ₹१,५०० वृत्तिं प्राप्नुवन्ति, ७० वर्षाधिकानां सर्वेषां वरिष्ठनागरिकाणां प्रतिमासं ₹१,७०० वृत्तिं प्राप्यते। सः अपि अवदत् यत् इन्दिरागान्धी-प्रियभगिनी- सुखसम्माननिधिः इत्यस्य अन्तर्गतं राज्ये २.३७ लक्षं महिलाः अपि प्रतिमासं ₹१,५०० पेन्शनं प्राप्नुवन्ति।

मुख्यमंत्री अवदत् यत् ज्वालामुख्यां ₹१०० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन 'सुख- आश्रयसङ्कलनस्य' निर्माणं क्रियते, येन वृद्धानां कृते गृहसदृशं वातावरणं, सर्वाः आवश्यकताः सुविधाः च प्राप्यन्ते। निकटभविष्यत्काले वृद्धानां स्वास्थ्यपरीक्षणार्थमपि रोगीमित्रयोजना प्रारम्भ्यते। मुख्यमंत्री सुक्खुः अवदत् यत् सार्धद्वयवर्षपूर्वं यदा काङ्ग्रेससर्वकारः सत्तां प्राप्तवान् तदा आरभ्य समाजकल्याणस्य कृते सर्वोच्चप्राथमिकता दत्ता, अस्यां दिशि अनेकाः नीतयः कार्यान्विताः सन्ति। सः अवदत् यत् देशे प्रथमं विधानम् अङ्गीकृत्य हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण अनाथबालानां 'राज्यस्य बालकाः' इति स्थितिः प्रदत्ता। अस्य विधानस्य अन्तर्गतं तेषां परिचर्यायां, शिक्षायां, आत्मनिर्भरतायां च २७ वर्षपर्यन्तं सर्वकारः समर्थनं कुर्वन् अस्ति। एतेषां बालकानां कृते प्रतिमासं

₹४,००० कोषधनं दीयते, तेषां व्यावसायिकशिक्षायाः सम्पूर्णं व्ययः अपि सर्वकारः वहति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत्, येषां बालकानां मातापितरौ नास्ति, तेषां दुःखं ज्ञात्वा, सर्वकारः परिवारजनाः इव तेषां परिचर्याम् करोति। तेषां कृते त्रितारकहोटेलेषु निवासः, वार्षिकयात्रायै विमानयात्रा च अपि प्रदत्ताः सन्ति। सः अपि सूचितवान् यत् राज्यसर्वकारः एकल- विधवा-महिलाभ्यः गृहनिर्माणार्थं ३ लक्षरूप्यकाणां आर्थिकसहायतां प्रयच्छति। शिक्षाक्षेत्रस्य विषये मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् गुणवत्तापूर्णशिक्षायाः क्षयः दृष्ट्वा सर्वकारेण तस्य युक्तिकरणस्य निर्णयः कृतः येन प्रत्येकस्मिन् ग्रामे अध्ययनं कुर्वन्तः बालकाः उत्तमशिक्षां प्राप्तुं शक्नुवन्ति। नीतिपरिवर्तनकारणात् हिमाचलप्रदेशः शिक्षाक्षेत्रे एकविंशतितमस्थानात् ५ स्थानं प्राप्तवान् इति सः अवदत्। आगामिसमये १०० विद्यालयाः सीबीएसई-आधारिताः क्रियन्ते। आगामिषु द्वित्रिवर्षेषु जनाः शिक्षाव्यवस्थायां दृश्यमानं परिवर्तनं द्रक्ष्यन्ति इति आश्वासनं दत्तवान्। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः स्वास्थ्यसेवाक्षेत्रे अपि बृहत्परिष्कारं कुर्वन् अस्ति। प्रथमचरणस्य चिकित्सा महाविद्यालयाः आधुनिकयन्त्रैः सुसज्जिताः भवन्ति। एतदर्थं ३०० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन पुरातनानि उपकरणानि प्रतिस्थाप्यन्ते, एम्स-दिल्ली-स्तरीय-यन्त्राणि च स्थापितानि सन्ति। सः अवदत् यत् चमियाना-टाण्डा- चिकित्सा-महाविद्यालयेषु केवलं ३०,००० रूप्यकेन रोबोटिक-शल्यक्रिया आरम्भा, निजी-चिकित्सालयेषु तु द्वि-लक्ष-रूप्यकाणां मूल्यान एषा सुविधा उपलब्धा अस्ति सः अपि अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारः राज्ये यूपीएस-प्रवर्तनार्थं प्रभावं ददाति, परन्तु हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण राजनैतिकलाभस्य अवलोकनं विना पुरातनवृत्तियोजना कार्यान्विता। परन्तु प्रतिफलरूपेण केन्द्रसर्वकारेण राज्ये अनेके वितीयप्रतिबन्धाः स्थापिताः सन्ति।

मुख्यसचिवः प्रबोधसक्सेना- इत्यस्य सेवानिवृत्तिः, कः भविष्यति मुख्यसचिवः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण प्रबोधसक्सेना मुख्यसचिवपदात् सेवानिवृत्तेः अनन्तरं विद्युत्मण्डलस्य अध्यक्षत्वेन नियुक्तः अस्ति। इतरथा विद्युत्मण्डलस्य अध्यक्षस्य संजयगुप्ता इत्यस्य स्थानान्तरणं कृतम्। अधुना गुप्ता राज्यप्रदूषणनियन्त्रणमण्डलस्य अध्यक्षः नियुक्तः अस्ति। अस्मिन् विषये सर्वकारेण अधिसूचना कृता अस्ति। कमलेशकुमारपन्तः इत्यपि अस्मात् अतिरिक्तप्रभारात् मुक्तः अभवत्। संजयगुप्ता अग्रे आदेशं यावत् रोपवे तथा रैपिड ट्रांसपोर्ट सिस्टम डेवलपमेंट कॉर्पोरेशन-इत्यस्य अध्यक्ष- सह- प्रबन्धकनिदेशकस्य पदं धारयिष्यति। संजयगुप्ता मुख्यमन्त्रिणः समग्रप्रशासनिकनियन्त्रणे पर्यवेक्षणे च कार्यं करिष्यति, पदं, स्थितिम्, उत्तरदायित्वं च मुख्यसचिवस्य समानं भविष्यति। प्रबोध सक्सेना अपि मुख्यसचिवस्य समानपदं धारयिष्यति। मुख्यसचिवः प्रबोध सक्सेना इत्यस्य षण्मासस्य विस्तारं सम्पन्नं कृत्वा मंगलवासरे राज्यसचिवालये प्रत्यागमनोत्सवः कृतः। मुख्यसचिवपदात् निवृत्तेः अनन्तरं राज्यसर्वकारेण विद्युत्मण्डलस्य अध्यक्षः नियुक्तः। नूतनः मुख्यसचिवः कः भवेत् इति विषये रात्रौ यावत् विचाराः अभवन्। मुख्यमंत्री कार्यालयस्य सूत्रेषु सूचितं यत् अतिरिक्त- मुख्यसचिवः के. के. पन्तः नूतनः मुख्यसचिवः भवितुम् अर्हति। के. के. पन्तः १९९३ तमे वर्षे संवर्गस्य आईएएस-अधिकारी अस्ति।

हिमाचले सर्वदा गृहसदृशी अनुभूतिः कृता- प्रबोध सक्सेना

प्रबोध सक्सेना इत्यस्य सेवानिवृत्तेः अवसरे सचिवालये अभिनन्दनसमारोहः आयोजितः। सक्सेना इत्यनेन उक्तं यत् हिमाचलप्रदेशस्य सङ्घटनाद् आरभ्य उल्लेखनीयाः प्रगतिः अभवत्। राज्यस्य जनानां, नेतृत्वस्य, अधिकारिणां, कर्मचारिणां च सहकार्यस्य कारणेन एतत् सम्भवम् आसीत्। कठोरवायुस्थितौ अपि कर्मचारिणः सर्वदा उत्तमं सेवां दत्तवन्तः। हिमाचलस्य जनाः कर्मठाः निष्ठावन्तः च सन्ति। हिमाचले सेवां कुर्वन् सः सर्वदा गृहस्य परिवारस्य च अनुभूतिः भवति स्म। अतिरिक्तः मुख्यसचिवः के. के. पन्तः सक्सेना इत्यस्य अनुकरणीयसेवायाः प्रशंसाम् अकरोत्, तस्य सम्मानं च कृतवान्। सचिवालयप्रशासनेन अनुभागपदाधिकारिणः उमेशः, निरीक्षकः मुरारीलालः, परिचर्याकर्ता रूपेन्द्रसिंहः च सचिवालयात् सेवानिवृत्तौ सम्मानिताः।

हिमाचलेन पीडीएस इत्यस्मिन् आधारमुख- प्रमाणीकरणवाचारस्य कृते राष्ट्रियसम्मानं प्राप्तम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। खाद्य- नागरिक- आपूर्ति- उपभोक्तृकार्य- विभागस्य प्रवक्ता अवदत् यत् आधार-आधारित- मुख- प्रमाणीकरणस्य अभिनव-उपयोगाय हिमाचलप्रदेशः राष्ट्रियस्तरे सम्मानितः अस्ति। अयं पुरस्कारः भारतीयस्य अद्वितीयपरिचयप्राधिकरणेन (UIDAI) प्रदत्तः। सः व्याख्यातवान् यत् हिमाचलप्रदेशः खाद्यान्नवितरणव्यवस्थायां आधारप्रमाणीकरणप्रौद्योगिकीं (पीडीएस) कार्यान्वितं देशस्य प्रथमं राज्यम् इति कारणेन एतत् सम्मानं प्राप्तवान्। एषः पुरस्कारः पारदर्शी कुशलं लोकसेवाप्रदानार्थं डिजिटलसमाधानं कार्यान्वितं हिमाचलप्रदेशस्य अग्रणीभूमिकां प्रतिबिम्बयति। सः व्याख्यातवान् यत् हैदराबादे आयोजिते आधारदिवसस्य उत्सवे यूआईडीएआई- संस्थायाः राष्ट्रियपरिकल्पनायाः संवादस्य अन्तर्गतं एषः पुरस्कारः प्रदत्तः। प्रवक्ता उक्तवान् यत् हिमाचलप्रदेशः भारतस्य प्रथमं राज्यं जातम् यत् उचितमूल्यस्य आपणेषु मुखप्रमाणीकरणाधारितखाद्यान्नवितरणं कार्यान्वितवान्। एतत् समाधानं खाद्य- नागरिक- आपूर्ति- उपभोक्तृ-कार्यविभागेन डिजिटल- प्रौद्योगिकी- शासनविभागस्य (DDTG) तथा UIDAI विभागस्य परामर्शेन विकसितम् आसीत् इयं प्रौद्योगिकी व्यय-प्रभावी, सरलं, उच्चप्रमाणीकरणसफलतायाः दरेन सह सुशासनं सुदृढं करोति च। सः व्याख्यातवान् यत् एतेन उपक्रमेण लाभार्थिसत्यापनप्रक्रिया सरलीकृता अस्ति। वरिष्ठनागरिकाः विशेषतः दिव्याङ्गाः कठिनक्षेत्रेषु निवसन्तः च अङ्गुलिचिह्नं, ओटीपी इत्यादीनां प्राचीनप्रमाणीकरणपद्धतीनां उपद्रवस्य सम्मुखीकरणं न करिष्यन्ति।

संजयगुप्ता मुख्यसचिवस्य अतिरिक्तं दायित्वं स्वीकृतवान्, सर्वकारेण २४ होराणामन्तः किमर्थं परिवर्तितः स्वनिर्णयः?

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

राज्यसर्वकारेण १९८८ संवर्गस्य आईएएस- अधिकारिणे संजयगुप्तावर्या मुख्यसचिवस्य अतिरिक्तप्रभाररूपेण नियुक्तिः दत्ता। तस्मै नगर-देशनियोजनस्य आवासस्य च प्रभारः अपि दत्तः अस्ति। सः देवेशकुमारम् अस्मात् पदात् मुक्तं करिष्यति। अस्य विषये कार्मिकविभागसचिवः एम. सुधा देवी इत्यनया अधिसूचना प्रकाशिता। संजयगुप्ता गतदिवसे एव सर्वकारेण राज्यप्रदूषणनियन्त्रणमण्डलस्य अध्यक्षत्वेन नियुक्तः आसीत्। २४ होराभ्यन्तरे एव सर्वकारेण स्वनिर्णयं परिवर्तितः। १९८८ संवर्गस्य आईएएस- अधिकारी संजयगुप्ता वरिष्ठतमः आसीत्। आदिवासीविकासस्य अतिरिक्तमुख्यसचिवं ओकरचन्द्रशर्मा इत्यस्मै रोपवे एण्ड रैपिड ट्रांसपोर्ट सिस्टम डेवलपमेण्ट कार्पोरेशन लिमिटेड, शिमला इत्यस्य अध्यक्ष- सह-प्रबन्धकनिदेशकस्य अतिरिक्तप्रभारः अपि दत्तः अस्ति। अतिरिक्तमुख्यसचिवः के. के. पन्तः राजस्वं, वित्तीय-आयुक्तः, वनं, गृहं तथा सतर्कता, वित्तीय- आयुक्तः (अपीलः), हिमाचलप्रदेश- राज्य-प्रदूषण- नियन्त्रणमण्डलस्य अध्यक्षरूपेण कार्यं करिष्यति। के. के. पन्तः पूर्वं प्रदूषणनियन्त्रणमण्डलस्य अध्यक्षः आसीत् किन्तु गतरात्रौ सर्वकारेण संजयगुप्ता बोर्डस्य अध्यक्षत्वेन नियुक्तः आसीत् किन्तु सर्वकारेण पुनः बोर्डस्य दायित्वं तस्मै समर्पितं।

अद्यतनः अध्येता इत्यस्य वार्ता-संवादः

हिमसंस्कृतवार्ताः,

ईदरधीरजः हैदराबादः

नन्दिनीः नमो वः। अद्यतने 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।
काव्याः नमस्ते नन्दिनि। मया श्रुतं यत् संयुक्तराज्यस्य सर्वकारेण स्थायि-निवासार्थं कठोराः नियमाः प्रख्यापिताः। एते नियमाः दशकेषु कठिनतमाः इति उक्तम्।
नन्दिनीः आम्, सत्यम्। विदेशिनां कृते तत्र स्थायि-निवासः कठिनतरः

जातः। अपरा वार्ता तु अतीव दुःखदा। चेन्नैनगरस्य समीपे निर्माणधीनस्य विद्युत्-संयन्त्रस्य लोह-तोरणस्य पतनेन नव जनाः मृताः इति श्रुतम्।
काव्याः अहो, कष्टम्। एतादृशी दुर्घटना अतीव शोचनीया। इदानीं काश्मीरस्य वार्ता श्रोतव्या। तत्र मौसमविभागेन सूचितं यत् ऋतोः प्रथमः हिमपातः उच्च-शिखरेषु अपेक्षितः।
नन्दिनीः अहो, रमणीयम्। शिशिरागमः सर्वदा सुखदः। किन्तु अपरा वार्ता किञ्चित् भिन्ना। प्रवासित-भारतीय-दम्पती गर्भ-नृत्यावसरे चुम्बनं कृतवन्तौ अभूताम्। तयोः तत् चलच्चित्रं सामाजिक-माध्यमेषु बहु-प्रसारितम्। अतः तौ क्षमां याचित्वा भारतं त्यक्तवन्तौ स्तः।
काव्याः आम्, उत्सवेषु शिष्ट-व्यवहारः अनुसरणीयः। अस्तु, अद्यतनस्य वार्ता-कार्यक्रमस्य समाप्तिः अत्रैव भवति। आगामिनि कार्यक्रमे पुनः मिलामः।
धन्यवादाः।

कोटद्वारनगरस्य युवसमाजसेवकौ देहल्यां कीर्तिं प्राप्नुतः, पौडीगढवालजनपदाय गौरवास्पदः क्षणः

हिमसंस्कृतवार्ताः।

कुलदीपमैन्दोला।

राजधान्यां देहल्यां भारतमण्डपे एकदिवसीयः कर्नालनगरे च द्विदिवसीयः समारोहः सकलस्य पौडीजनपदस्य कोटद्वारनगरस्य च कृते महान् गौरवस्य विषयोऽभवत् । निफा (Nifaa) नाम्नः संस्थायाः रजतजयन्त्यवसरे राष्ट्रियराज्यीयजनपदीयस्तरेषुयुवसमाजनायक पुरस्काराः प्रदत्ताः । भारतमण्डपे समायोजितः कार्यक्रमः अन्तर्राष्ट्रियप्रसिद्धः प्रेरकवक्ता लेखकश्च खेडाशिवमहाभागः मौरिशसदेशस्य राष्ट्रपतेः प्रतिनिधिः जापानदेशस्य राजदूतश्चेति महाशयानां सान्निध्ये सम्पन्नोऽभवत् । युवसमाजनायकपुरस्काराणां वितरणं तु कर्नालनगरे द्वितीये सत्रे सम्पद्यत । अत्र हरियाणाराज्यस्य विधानसभाध्यक्षः कल्याणाहरविन्दरमहाशयः मुख्योऽतिथिरासीत् । अखिलभारतीयमहापौरपरिषदो राष्ट्रियाध्यक्षा बालारेणुमहाशया विशिष्टातिथिरूपेण समुपस्थितासीत् । तया एव समाजसेवकाः सम्मानिताः । ततः वर्ल्ड बुक्स आफ् एक्सेलेन्स् इंग्लैण्ड (World Books of Excellence England) संस्थायाः प्रतिनिधिना पुरस्काराः प्रमाणपत्राणि च तेभ्यो वितरितानि ॥ निफा (Nifaa) संस्थायाः संस्थापकः अध्यक्षश्च पञ्चप्रीतपालमहाशयः नेगिशिवम् जख्वालयाशिकां च तयोः सामाजिकहितकार्येषु अग्रगण्यां भूमिकां निर्वोद्धुं सम्मानितवान् । आधारशिलारक्तदानसमूहस्य ग्रीन आर्मी देवभूमि उत्तराखण्डसंस्थायाश्च स्वयंसेवकौ नेगिशिवम् जख्वालयाशिका च स्वकार्यैः समग्रस्य कोटद्वारस्य जनपदस्य च

गौरवं वर्धितवन्तौ । पर्यावरणसंरक्षणेन रक्तदानेन क्रीडाप्रवृत्तिभिः शैक्षिकनवोन्मेषैः जनजागरूकताकार्यक्रमेण स्वच्छताभियानेन पशूनां त्राणेन निराधाराणां साहाय्येन च निरन्तरं सेवाकार्यं कुर्वन्तौ इमौ युवसमाजसेवकौ युवसमाजनायकपुरस्कारेण समलङ्कृतौ । अपि च वर्ल्ड बुक्स आफ् एक्सेलेन्स् इंग्लैण्ड (World Books of Excellence England) संस्थातः गौरवान्वितेन प्रमाणपत्रेण भूषितौ ॥ उभयोः संस्थयोः मतमस्ति यत् समाजस्य तादृशस्य प्रत्येकस्य जनस्य महती आवश्यकता वर्तते यः निःस्वार्थभावेन सामाजिकपर्यावरणहिताय कार्यं करोति । समाजसेवकाः स्वस्तरेषु समाजस्य आधारस्तम्भा इव कार्यं कुर्वन्ति । तेषां कार्याणां प्रभावः साक्षात् समाजस्य सर्वेषु जनेषु पतति । तत्र रक्तदानं तु न केवलं जीवनदानम् अपि तु मानवतायाः परमो धर्मः । यथोक्तं शास्त्रेषु परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनमिति । अयमेव विश्वासः तान् अहोरात्रं समाजसेवायां प्रेरयति । पुरस्कृतैः समाजसेवकैः कथितं यत् एषा सिद्धिः न वैयक्तिकी अपितु तेषां सर्वेषां सहकारिणां निष्ठायाः परिश्रमस्य च फलमस्ति ये स्कन्धेन स्कन्धं मेलयित्वा अस्मिन् सेवापथे तैः सह चलन्ति । कोटद्वारतः पर्वतीयक्षेत्राच्च देहल्याः भारतमण्डपपर्यन्तं प्रतिध्वनितः अयं सन्देशः ज्ञापयति यत् देवभूमेः संस्कृतिः मानवतायै परोपकाराय च ख्यातास्ति। इयं भूमिः समाजसेवाम् अवसरमात्रं न मन्यते अपि तु जीवनस्य उत्सवमेव अङ्गीकरोति ॥

केन्द्रीयमन्त्रिः अश्वनीवैष्णवः एनआईएलआईटी डिजिटलविश्वविद्यालयमञ्चस्य उद्घाटनं करिष्यति

केन्द्रीय इलेक्ट्रॉनिक्स तथा सूचना प्रौद्योगिक्याः मन्त्री अश्विनी वैष्णवः अद्य

नवीदिल्लीनगरे राष्ट्रिय इलेक्ट्रॉनिक्स तथा सूचनाप्रौद्योगिक्याः संस्थान-NIELIT डिजिटल विश्वविद्यालयस्य (NDU) मञ्चस्य उद्घाटनं करिष्यति। उच्चगुणवतायुक्तस्य डिजिटलशिक्षायाः प्रवेशस्य लोकतान्त्रिकीकरणाय एतत् मञ्चं निर्मितम् अस्ति । अस्मिन् अवसरे वैष्णवमहोदयः मुजफ्फरपुरः, बिहारः, बालासोरः, ओडिशा, तिरुपतिः, आन्ध्रप्रदेशः, लुङ्गलेई, मिजोरम, दमन इत्यत्र च पञ्च नवीन NIELIT केन्द्राणाम् अन्तर्जालमाध्यमेन उद्घाटनं करिष्यति।

दिवस-विशेषः

रामराज्यस्य स्वप्नम्-
दशहरा, गांधी- जयंती च

लेखिका-डॉ. महिमा शुक्ला, उत्तर प्रदेशः

अद्य दिनः विशेषः अस्ति। दशहरा च गांधी-जयंती च समागता। दशहरा, यत्र रावणस्य पापस्य नाशः धर्मस्य च जयः दृश्यते। गांधी-जयंती, महात्मा गान्धी सत्याग्रहः, अहिंसा, करुणा, न्यायं च प्रतिपादयति, राष्ट्रे शान्ति-संस्कारस्य मार्गं दर्शयति। एवम् इदं दिनं केवलं उत्सवस्य न, अपि तु नैतिक-मूल्यानां शिक्षायाः अवसरः अपि अस्ति। अस्माभिः पर्वयोः संदेशः समानः- अधर्मस्य नाशः, धर्मस्य जयः; असत्यस्य विनाशः, सत्यस्य विजयः। सत्यं शिवं सुन्दरमिति प्राह महात्मा गान्धीः सदा। रामराज्ये तु राष्ट्रस्य मूल्यं भवेत् धर्म एव हि। गान्धीः दृष्ट्या रामराज्यम् केवलं राजकीय- शासन- व्यवस्था न, अपि तु सर्वाङ्गीणी सामाजिक व्यवस्था, यत्र समानता, करुणा, न्याय च प्रतिष्ठिता। दशहरा, रावणवधस्य प्रतीकः, असत्यं अहंकारं च नाशयन् धर्मस्य जयम् उपदर्शयति। गांधी-जयंती, सत्याग्रहस्य अहिंसाया च पालनं कृत्वा सामाजिक अन्यायस्य नाशम् उपदर्शयति।

यत्र सर्वे जनाः सुखिनो भवन्ति, न दरिद्रता न अन्यायः। गान्धिनः सा रामराज्य-कल्पना, लोकहिताय नित्यं ध्येया॥

अहिंसा परमो धर्मः इति तस्यैव वाक्यं स्मृतम्।

तस्य पन्था रामराज्यं, यत्र करुणा प्रतिष्ठिता॥

अद्य दिनः स्मरति यत् रावणवधः (अधर्मस्य विनाशः) च गान्धीः सत्याग्रहः (सत्यस्य विजयः) च जीवनं नैतिकता, करुणा, न्याय च प्रतिष्ठापयितुं प्रेरकौ।

सत्ये स्थित्वा अहिंसां च धारयन् विश्वे गान्धिः।

रामराज्यस्य मार्गं दर्शयामास मानवजातये॥

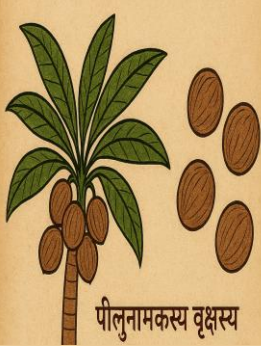
तर्हि न केवलं भारतम्, अपि तु समस्तं मानवजनसमाजं शान्त्या, न्यायेन, समृद्ध्या च आलम्ब्य यशस्वी भविष्यति।

"लौकिकन्यायकोशः"

"पीलुपत्रफलन्यायः"

पीलुनामकस्य वृक्षस्य पत्राणि कटुरसयुक्तानि भवन्ति परं तस्य फलानि स्वादूनि भवन्ति। एकस्यैव वृक्षस्य पत्राणि एकविधानि फलानि च अपरविधानि इत्येवम् आश्चर्यसाये सत्यपि फलभेदो भवतीति न्यायस्य भावः।

डा. वर्षा प्रकाश
टोणगांवकर
पुणे, महाराष्ट्रम्

विजयस्य शुभकार्यस्य च प्रतीकः विजयादशमी दशहरा

हिमसंस्कृतवार्ता: डॉ. नरेन्द्रराणा।

दशहरा (विजयदशमी, आयुध-पूजा) हिन्दूनाम् प्रमुखः उत्सवः अस्ति। अस्य आयोजनम् आश्विन मासस्य शुक्लपक्षस्य दशमे दिने भवति। अस्मिन् दिने भगवता रामेण रावणस्य वधः कृतः। देवी दुर्गा नवरात्रं दशदिनानां युद्धं कृत्वा महिषासुरं पराजितवती। असत्यस्य उपरि सत्यस्य विजयः इति उच्यते विजयादशमी। अत एव एषा दशमी 'विजयदशमी' (दशहरा- दशहरा- दशमी) इति नाम्ना प्रसिद्धा। दशहरा वर्षस्य त्रिषु शुभतिथिषु अन्यतमः अस्ति, अन्ये द्वे चैत्रशुक्लः, कार्तिकशुक्लप्रतिपदा च। अस्मिन् दिने जनाः शस्त्राणां पूजनं कुर्वन्ति। नूतनानि कार्याणि आरभन्ते (यथा पत्रलेखनम् आरभ्य, नूतनोद्योगस्य आरम्भः, बीजानि रोपणम् इत्यादयः)। अस्मिन् दिने यत्किमपि कार्यम् आरब्धं तत् विजयं प्राप्नोति इति विश्वासः अस्ति। प्राचीनकाले राजानः अस्मिन् दिने विजयं प्रार्थयन्ति स्म, युद्धाय प्रस्थाय गच्छन्ति स्म। अस्मिन् दिने विविधस्थानेषु मेलापकाः आयोज्यन्ते। रामलीला आयोजनं भवति। रावणमेघनादकुम्भङ्करणस्य विशालप्रतिमां कृत्वा दह्यते। दशहरा विजयादशमी वा भगवतः रामस्य विजयत्वेन वा दुर्गापूजा इति वा आचर्यते, उभयरूपेण शक्तिपूजायाः उत्सवः, अस्त्रपूजायाः तिथयः। आनन्दस्य, सुखस्य, विजयस्य च उत्सवः अस्ति। भारतीयसंस्कृतिः शौर्यस्य, शौर्यस्य च उपासकः अस्ति।

व्यक्तिनां समाजस्य च रक्ते शौर्यं प्रदर्शयितुं दशहरा-महोत्सवस्य आयोजनं कृतम् अस्ति। दशहरा-उत्सवः दशविधं पापं- कामः, क्रोधः, लोभः, आसक्तिः, ईर्ष्या, अहङ्कारः, आलस्यः, हिंसा, चोरी च इति त्यक्तुं सद्प्रेरणं प्रदाति। दशहरायाः अपि सांस्कृतिकः पक्षः अस्ति। भारतं कृषिप्रधानः देशः अस्ति। यदा कृषकः स्वक्षेत्रे सुवर्णसंयं वर्धयति, धान्यरूपेण धनं गृहं आनयति तदा तस्य आनन्दः उत्साहः च सीमां न जानाति। अस्मिन् सुखद अवसरे सः ईश्वरस्य अनुग्रहे विश्वासं करोति, तत् प्रकटयितुं च तस्य पूजां करोति। अयं उत्सवः सम्पूर्णं भारते विभिन्नराज्येषु विभिन्नप्रकारेण आचर्यते। महाराष्ट्रे अयम् अवसरः 'सिलङ्गन' इति नाम्ना सामाजिकोत्सवरूपेण अपि आचर्यते। सायंकाले सर्वे ग्रामजनाः सुन्दरं नववस्त्रं परिधाय ग्रामसीमां लङ्घयित्वा शमीवृक्षस्य पत्ररूपं 'सुवर्णम्' लुण्ठयित्वा स्वग्रामं प्रति आगच्छन्ति। अथ तत् सुवर्णं आदानप्रदानं भवति।

संस्कृतभारती हरियाणा (न्यासः) एवं स्वामिदयानन्दसरस्वतीपीठस्य संयुक्ततत्त्वावधाने श्लोकपठनकेन्द्रस्य महेन्द्रगढ़जनपदे सेहलंगग्रामे शुभारम्भः

हिमसंस्कृतवार्ता:।

प्रतिरविवासरं संस्कृतभारती हरियाणा (न्यासः) एवं स्वामिदयानन्दसरस्वतीपीठस्य संयुक्ततत्त्वावधाने श्लोकपठनकेन्द्रस्य महेन्द्रगढ़जनपदे सेहलंगग्रामे शुभारम्भः जातः। संस्कृतभारती हरियाणापक्षतः संस्कृत भारती महेन्द्रगढ़जनपदमन्त्री व प्रभारी स्वामिदयानन्दसरस्वतीपीठस्य निदेशिकायाः डॉ. सुमनमहोदयायाः उपस्थितौ केन्द्रस्य शुभारम्भः जातः। कार्यक्रमे सर्वप्रथमं सरस्वतीमातुः समक्षं दीपं प्रज्वाल्य डॉ. सुमन रानी स्वस्य उद्बोधने उक्तवती यत् बालानां संस्कारार्थं संस्कृतभाषायाः ज्ञानार्थं च श्लोकपठनकेन्द्रं महत्त्वपूर्णं शुंखला अस्ति। राष्ट्रस्य कर्णधाराः बालाः एव सन्ति। एते बालाः एव राष्ट्रस्य उन्नायकाः सन्ति। संस्कृतभाषां विना संस्कृतेः संस्काराणां च कल्पनापि न भवितुमर्हति। संस्कृतेन विना एकस्य सभ्यसमाजस्य निर्माणं न भवितुमर्हति।

अतः सर्वेभ्यः संस्कृतभाषा अनिवार्या वर्तते। श्लोकपठनकेन्द्रस्य प्रमुखा मनीषा शोधार्थी संस्कृत विभागः हरियाणा केन्द्रीय विश्वविद्यालय महेन्द्रगढ़ श्लोकपठनकेन्द्रस्य उद्देश्यविषये विस्तारेण चर्चा कृतवती। प्रातःकाले यस्य मन्त्रस्य भूमिस्पर्शवन्दनसमये वा उच्चारणं क्रियते तस्य मन्त्रस्य अभ्यासं कारितवती। यथा- समुद्रवसने देवि पर्वतस्तनमण्डले। विष्णुपति नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ बालकेभ्यः नामस्मरणक्रीडा अपि सुश्री मनीषा कारितवती। कार्यक्रमेऽस्मिन् समाजसेविका मुकेशदेवी महोदया, शोधार्थी मनीषा, भावना, हिमांशा, वेदा, मननः, शानवी, प्रणवः, स्नेहा, आशी, रोहनः, भावेशः इत्यादयः बहवः बालकाः उपस्थिताः आसन्।